

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ,
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВНИХ
ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ**

**ВІДДІЛ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО СТАНУ
УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ГОЛОВНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО
УПРАВЛІННЯ ЮСТИЦІЇ У ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**МЕТОДИЧНІ РОЗ'ЯСНЕННЯ
посадовим особам виконавчих органів
сільських, селищних, міських (крім міст
обласного значення) рад Чернігівської області
щодо державної реєстрації народження**

Методичні роз'яснення посадовим особам виконавчих органів сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад Чернігівської області щодо державної реєстрації народження / Упорядник О.А. Ющенко; Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, органів місцевого самоврядування, держ. підприємств установ і організацій; – Чернігів: ЦППК, 2016. – 28 с.

Рекомендовано до друку навчально-методичною радою Чернігівського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств установ і організацій (протокол № 2 від 15 квітня 2016 р.)

Навчально-методичний збірник призначений для посадових осіб місцевого самоврядування, які навчаються за професійною програмою підвищення кваліфікації. Зокрема, це стосується секретарів сільських, селищних та міських рад, які виконують обов'язки щодо державної реєстрації актів цивільного стану, серед яких – реєстрація народження фізичної особи. У збірнику висвітлюються загальні правила державної реєстрації актів цивільного стану, наводиться перелік необхідних документів та особливості державної реєстрації різних випадків народження фізичних осіб.

Упорядник:

Ющенко О.А. – заступник начальника відділу РАЦС РС Головного управління юстиції в області

© Відділ державної реєстрації актів цивільного стану управління державної реєстрації Головного територіального управління юстиції у Чернігівській області

© Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств установ і організацій, 2016

ЗМІСТ

<i>1. Загальні положення.....</i>	<i>4</i>
<i>2. Загальні правила державної реєстрації актів цивільного стану.....</i>	<i>7</i>
<i>2.2. Відмова в державній реєстрації актів цивільного стану.....</i>	<i>9</i>
<i>3. Строки та порядок їх обчислення.....</i>	<i>10</i>
<i>4. Державна реєстрація народження фізичної особи та її походження.....</i>	<i>10</i>
<i>4.1. Документи, які є підставами для державної реєстрації народження.....</i>	<i>11</i>
<i>4.2. Місце та термін проведення державної реєстрації народження...</i>	<i>13</i>
<i>4.3. Складання актового запису про народження.....</i>	<i>14</i>
<i>4.4. Державна реєстрація народження дитини, мати якої перебуває в установі виконання покарань чи слідчому ізоляторі.....</i>	<i>24</i>
<i>4.5. Державна реєстрація мертвонароджених дітей і дітей, померлих на першому тижні життя.....</i>	<i>24</i>
<i>4.6. Особливості державної реєстрації народження дитини, яку не забрали з пологового будинку; підкинутої, знайденої дитини.....</i>	<i>25</i>
<i>4.7. Особливості державної реєстрації народження дитини жінкою, якій було перенесено ембріон людини.....</i>	<i>27</i>
<i>4.8. Порядок внесення відомостей про дітей до паспортів (паспортних документів) громадян України.....</i>	<i>27</i>

1. Загальні положення

Стаття 4 Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану” передбачає, що **виконавчі органи сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад є органами державної реєстрації актів цивільного стану.**

Відповідно до пункту б частини 5 статті 38 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні”, одним із **делегованих повноважень** виконавчих органів сільських, селищних, міських (за винятком виконавчих органів міських (крім міст обласного значення) рад є державна **реєстрація актів цивільного стану.**

Державна реєстрація актів цивільного стану проводиться з метою забезпечення реалізації прав фізичної особи та офіційного визнання і підтвердження державою фактів народження фізичної особи та її походження, шлюбу, розірвання шлюбу, зміни імені, смерті.

Актами цивільного стану є події та дії, які нерозривно пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків.

Акти цивільного стану підлягають обов'язковій реєстрації в органах державної реєстрації актів цивільного стану.

Відповідно до Сімейного та Цивільного кодексів України, Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану” та інших актів законодавства державній реєстрації в органах державної реєстрації актів цивільного стану, з дотриманням вимог закону, підлягають **народження фізичної особи та її походження, шлюб, смерть, зміна імені та розірвання шлюбу, у випадках, передбачених законом.**

Відомості про народження фізичної особи та її походження, усиновлення, позбавлення та поновлення батьківських прав, шлюб, розірвання шлюбу, зміну імені, смерть підлягають обов'язковому внесенню до Державного реєстру актів цивільного стану громадян відповідно до Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2007 року № 1064 (із змінами).

Згідно Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану”, Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18.10.2000 №52/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18.10.2000 за №719/4940 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 24.12.2010 № 3307/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 28.12.2010 за №1371/18666) із змінами (далі по тексту – Правила), виконавчі органи сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад проводять **державну реєстрацію народження фізичної особи та її походження, а також реєстрацію шлюбу та смерті.**

Необхідно зазначити, що про кожний факт державної реєстрації акту цивільного стану, виконавчими органами сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад видаються відповідні **свідоцтва про народження, шлюб, смерть на бланках, виготовлених за єдиними зразками, затвердженими**

постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2010 року № 1025 “Про затвердження зразків актових записів цивільного стану, описів та зразків бланків свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану” (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 755 від 16.09.2015).

Звертаємо Вашу увагу, що порядок ведення обліку, звітності, а також умови зберігання бланків свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану встановлюється Порядком ведення обліку і звітності про використання бланків свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану, а також їх зберігання, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 29.10.2012 № 1578/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 02.11.2012 за № 1845/22157 (із змінами) (далі по тексту – Порядок).

Відповідно до Правил, посадові особи виконавчих органів сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад, які проводять державну реєстрацію актів цивільного стану, у своїй діяльності повинні керуватися законами України, постановами Верховної Ради України, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України. Також, при державній реєстрації актів цивільного стану, вказані особи, в установленому порядку та в межах компетенції вирішують питання, що впливають з норм міжнародного права, а також міжнародних договорів, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України. **Якщо в міжнародному договорі України, укладеному в установленому порядку, містяться інші правила, ніж ті, що встановлені відповідним актом сімейного законодавства, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України.**

Звертаємо Вашу увагу на те, що державна реєстрація актів цивільного стану за заявами іноземців, осіб без громадянства провадиться за законодавством України. Відповідно до вимог пункту 5 статті 6 Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану”, органи державної реєстрації актів цивільного стану повідомляють компетентні органи іноземних держав, з якими Україною укладено договори про правову допомогу і правові відносини у цивільних і сімейних справах, про державну реєстрацію актів цивільного стану громадян таких держав, якщо правилами договорів передбачено надання зазначених відомостей.

Відповідно до статті 9 Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану” інформація про персональні дані фізичної особи, що містяться в актовому записі цивільного стану, є конфіденційною і не підлягає розголошенню.

Тому, посадові особи виконавчих органів сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад, які проводять державну реєстрацію актів цивільного стану, зобов’язані додержуватись таємниці державної реєстрації актів цивільного стану.

Необхідно зазначити, що *відомості про національність, освіту, сімейний стан, а також адресу, дату і місце народження фізичної особи*, які стали Вам відомі у зв’язку з державною реєстрацією акту цивільного стану, *є конфіденційним і розголошенню не підлягають* (пункт 9 розділу I Правил).

Необхідно зазначити, що **фізична особа має право на ознайомлення з інформацією, що міститься в актовому записі цивільного стану, яка стосується її особисто, крім випадків, передбачених законом.**

Конфіденційна інформація про фізичну особу, яка міститься в актовому записі цивільного стану (дані про національність, освіту, сімейний стан, а також адресу, дату і місце народження фізичної особи), може бути повідомлена працівниками органу державної реєстрації актів цивільного стану запитувачу інформації за бажанням фізичної особи та лише за її згодою на підставі заяви, справжність підпису на якій засвідчена в установленому порядку.

За рішенням суду фізична особа має право на ознайомлення з конфіденційною інформацією в актових записах цивільного стану про інших осіб, якщо це необхідно для реалізації та захисту прав та законних інтересів.

Працівники органів державної реєстрації актів цивільного стану ознайомлюють запитувача інформації з відомостями актових записів цивільного стану, доступ до яких не обмежений.

На вимогу фізичної особи працівниками органів державної реєстрації актів цивільного стану надається письмова інформація про відомості актових записів цивільного стану, з якими вона має право на ознайомлення відповідно до законодавства.

Згідно вимог Правил, діловодство в органах державної реєстрації актів цивільного стану ведеться державною мовою.

Звертаємо Вашу увагу, що районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні відділи державної реєстрації актів цивільного стану проводять державну реєстрацію народження фізичної особи та її походження, шлюбу, розірвання шлюбу, зміни імені, смерті, вносять зміни до актових записів цивільного стану, поновлюють та анулюють їх; формують Державний реєстр актів цивільного стану громадян, ведуть його, зберігають архівний фонд; здійснюють відповідно до законодавства інші повноваження.

У зв'язку з неможливістю виконувати повноваження відділами державної реєстрації актів цивільного стану Автономної Республіки Крим та міста Севастополя на тимчасово окупованих територіях проведення державної реєстрації актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання за заявами громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території України, здійснюються відділами державної реєстрації актів цивільного стану за межами цієї території.

За заявами громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України, державну реєстрацію актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання здійснюють відділи державної реєстрації актів цивільного стану за місцем звернення заявника (абзац 2 пункту 3 розділу I Правил).

Також, відповідно до наказу Міністерства юстиції України від 10.09.2014 № 1517/5, враховуючи неможливість виконання повноважень у зв'язку з проведенням антитерористичної операції та зберіганням актових записів цивільного стану в районі її проведення, відділи державної реєстрації актів цивільного стану при здійсненні державної реєстрації актів цивільного стану,

внесенні змін до актових записів цивільного стану, їх поновленні та анулюванні, повторній видачі свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану застосовують норми Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 року № 52/5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 18 жовтня 2000 року за № 719/4940 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 24 грудня 2010 року № 3307/5), Правил внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 12 січня 2011 року № 96/5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 14 січня 2011 року за № 55/18793 (із змінами), **які регулюють діяльність відділів державної реєстрації актів цивільного стану у зв'язку з тимчасовою окупацією території України.**

2. Загальні правила державної реєстрації актів цивільного стану

Насамперед, необхідно зазначити, що державна реєстрація народження, шлюбу, смерті проводиться виконавчими органами сільських, селищних, міських (крім міст обласного значення) рад (далі по тексту – виконавчими органами) з метою забезпечення реалізації прав фізичної особи та офіційного визнання і підтвердження державою фактів народження фізичної особи та її походження, шлюбу та смерті.

Для державної реєстрації актів цивільного стану заявником (заявниками) подаються певні документи. А саме:

1) **документи, які підтверджують факти, що підлягають державній реєстрації;**

2) **паспорти або паспортні документи, які посвідчують особу заявника (заявників).**

Звертаємо Вашу увагу, що **особи, які не досягли шістнадцяти років, пред'являють свідоцтво про народження та довідку з місця проживання.**

А особи, які досягли шістнадцятирічного віку, але не отримали паспорт громадянина України, пред'являють свідоцтво про народження та довідку з місця проживання за умови, якщо від дня досягнення зазначеного віку минуло **менше ніж один місяць.**

В разі, якщо **документи, необхідні для проведення державної реєстрації складені іноземною мовою, вони подаються заявниками для державної реєстрації актів цивільного стану разом з їх перекладами на українську мову, засвідченими в установленому порядку.**

Документи, видані компетентними органами іноземних держав на посвідчення актів цивільного стану, здійснених поза межами України за законами відповідних держав щодо громадян України, іноземців і осіб без громадянства, визнаються дійсними в Україні за наявності легалізації, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Державна реєстрація акту цивільного стану **проводиться** виконавчими органами шляхом складання відповідного актового запису цивільного стану.

Актовий запис цивільного стану – це документ органу державної реєстрації актів цивільного стану, який містить персональні відомості про особу та підтверджує факт проведення державної реєстрації акта цивільного стану (пункт 3 статті 9 Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану”).

Актовий запис цивільного стану складається у двох примірниках, в обов’язковому порядку у присутності заявника (заявників).

Виконавчі органи, які можуть скласти актові записи за допомогою програмного забезпечення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, **складають актові записи цивільного стану в електронному вигляді у порядку, що затверджується Міністерством юстиції України, та друкують їх на паперових носіях, які не пізніше 3 числа наступного за звітним місяця передають до відповідного районного, міськрайонного відділу державної реєстрації актів цивільного стану.**

Державний реєстр актів цивільного стану громадян (далі по тексту – Реєстр), який ведеться відділами державної реєстрації актів цивільного стану – це державна електронна інформаційна система, яка містить відомості про акти цивільного стану, зміни, що вносяться до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання та відомості про видачу свідоцтв про державну реєстрацію актів цивільного стану і про видачу витягів з нього (стаття 11 Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану”).

Виконавчі органи, які не можуть скласти актові записи за допомогою програмного забезпечення Реєстру, **складають актові записи цивільного стану та друкують їх на паперових носіях, які не пізніше 3 числа наступного за звітним місяця передають до відповідного районного, міськрайонного відділу державної реєстрації актів цивільного стану.**

Актовий запис цивільного стану складається та друкується на паперових носіях у двох примірниках, кожний з яких нумерується одним і тим самим номером. Нумерація актових записів цивільного стану **кожного виду державної реєстрації починається з першого номера і ведеться послідовно протягом року з 1 січня до 31 грудня включно.**

Звертаємо Вашу увагу на те, що посадова особа виконавчого органу **зобов’язана ознайомити заявника з даними, унесеними до актового запису цивільного стану, що засвідчується його підписом у відповідній графі паперового носія актового запису.**

Після цього актовий запис засвідчується підписами керівника органу державної реєстрації актів цивільного стану та посадової особи, яка провела державну реєстрацію акту цивільного стану, і скріплюється печаткою.

Необхідно зауважити, що відповідно до частини 3 п. 6 Порядку ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2007 року №1064 (із змінами) (далі по тексту – Порядок), відомості зазначені в актових записах **про народження, шлюб, смерть**, складених виконавчими комітетами сільських, селищних, міської (крім міст обласного значення) рад, вносяться до Реєстру протягом **трьох робочих днів з моменту надходження до реєстратора**

(працівника відповідного відділу державної реєстрації актів цивільного стану) **першого примірника актового запису**. Згідно п. 7 Порядку, запис в Реєстрі здійснюється шляхом внесення до нього, крім іншого, даних щодо прізвища, імені та по батькові особи, яка здійснила державну реєстрацію, та її посади. Тому, з метою належного функціонування Реєстру, **посадові особи виконавчих органів повинні дотримуватись вищевказаних вимог, а саме зазначати в складених актових записах цивільного стану крім підпису також свої прізвища, імена, по батькові та найменування посади.**

При складанні актових записів цивільного стану не допускаються скорочення слів, виправлення та підчистки.

В актових записах цивільного стану у графах: "Дата народження", "Дата смерті" число і рік вказуються арабськими цифрами, місяць - словом; "Місце народження" та "Місце смерті" зазначаються повна офіційна назва держави та інші дані згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм.

У випадках, коли окремі графи актового запису цивільного стану не заповнюються у зв'язку з тим, що відомості, які вносяться до них, документально не підтверджені, а також якщо необхідно відзначити особливості проведення державної реєстрації акту цивільного стану, у графі "Для відміток" робиться відповідна відмітка.

За державну реєстрацію актів цивільного стану справляється державне мито у розмірах і порядку, визначених законом.

На підставі вчиненого актового запису цивільного стану у повній відповідності до нього видається свідоцтво про державну реєстрацію актів цивільного стану на бланках, виготовлених за єдиними зразками, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2010 року № 1025 (із змінами).

Треба зазначити, що працівники державних органів реєстрації актів цивільного стану не мають права проводити державну реєстрацію актів цивільного стану щодо себе, другого з подружжя, своїх та його родичів (батьків, дітей, онуків, діда, баби, братів, сестер).

2.1. Відмова в державній реєстрації актів цивільного стану

Законодавством чітко визначено три випадки, коли посадова особа органу державної реєстрації актів цивільного стану може відмовити в державній реєстрації актів цивільного стану. Так, відповідно до статті 21 Закону України "Про державну реєстрацію актів цивільного стану" у державній реєстрації актів цивільного стану може бути відмовлено, якщо:

- 1) державна реєстрація суперечить вимогам законодавства України;**
- 2) державна реєстрація повинна проводитися в іншому органі державної реєстрації актів цивільного стану;**
- 3) з проханням про державну реєстрацію звернулася недієздатна особа або особа, яка не має необхідних для цього повноважень.**

Крім того, посадова особа виконавчого органу **на прохання особи**, якій відмовлено в державній реєстрації актів цивільного стану у зв'язку з наявністю однієї з підстав, зазначених у частині першій цієї статті, повинна **викласти причину такої відмови в письмовій формі**.

3. Строки та порядок їх обчислення

Відповідно до статті 251 Цивільного кодексу України, строком є певний період у часі, зі впливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Терміном є певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення.

Строк та термін можуть бути визначені актами цивільного законодавства, правочином або рішенням суду.

Строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами.

Термін визначається календарною датою або вказівкою на подію, яка має неминуче настати.

Перебіг строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок.

Якщо строк встановлено для вчинення дії, вона може бути вчинена до закінчення останнього дня строку. У разі, якщо ця дія має бути вчинена в установі, то строк спливає тоді, коли у цій установі за встановленими правилами припиняються відповідні операції.

Письмові заяви та повідомлення, здані до установи зв'язку до закінчення останнього дня строку, вважаються такими, що здані своєчасно.

При обчисленні строків, визначених Цивільним кодексом України, необхідно керуватись правилами, передбаченими статтею 254:

- строк, що визначений роками, спливає у відповідні місяць та число останнього року строку;
- строк, що визначений місяцями, спливає у відповідне число останнього місяця строку. Якщо закінчення строку, визначеного місяцем, припадає на такий місяць, у якому немає відповідного числа, строк спливає в останній день цього місяця;
- строк, що визначений тижнями, спливає у відповідний день останнього тижня строку.

Якщо останній день строку припадає на вихідний, святковий або інший неробочий день, що визначений відповідно до закону у місці вчинення певної дії, днем закінчення строку є перший за ним робочий день.

4. Державна реєстрація народження фізичної особи та її походження

При зверненні заявників до виконавчого органу з питання державної реєстрації народження дитини, посадова особа повинна насамперед з'ясувати чи наявні у заявника **необхідні документи** для проведення реєстрації: документа, який підтверджує факт народження дитини, паспорта або паспортного документа, які посвідчують особу заявника та надають можливість з'ясувати підстави звернення саме до даного виконавчого органу, документів, які надають

можливість визначити походження дитини, а також встановити чи дотримано встановлений законодавством термін державної реєстрації народження.

Звертаємо Вашу увагу, що державна реєстрація народження дитини провадиться державним органом реєстрації актів цивільного стану з одночасним визначенням її походження та присвоєнням їй прізвища, власного імені та по батькові.

За державну реєстрацію народження державне мито не справляється, ця реєстрація проводиться безкоштовно.

Хто може звернутися з заявою про державну реєстрацію народження.

Державна реєстрація народження провадиться за усною чи письмовою заявою батьків дитини чи одного з них, а в разі смерті батьків або в разі якщо вони з інших причин не можуть зареєструвати народження:

- за заявою родичів;
- інших осіб;
- уповноваженого представника закладу охорони здоров'я, в якому народилася дитина або в якому на цей час вона перебуває.

4.1. Документи, які є підставами для державної реєстрації народження

Підставою для проведення державної реєстрації народження дитини є визначені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я документи, що підтверджують факт народження. Правилами передбачено, що підставами для проведення державної реєстрації народження є:

а) **медичне свідоцтво про народження форми N103/о**, форма якого затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.2006 N545, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25.10.2006 за N1150/13024 (далі - медичне свідоцтво про народження), що видається закладами охорони здоров'я, **незалежно від підпорядкування та форми власності**, де приймаються пологи.

Звертаємо Вашу увагу, що **у разі народження дитини поза закладом охорони здоров'я** державна реєстрація народження проводиться на підставі медичного свідоцтва про народження або медичної довідки про перебування дитини під наглядом лікувального закладу (форма № 103-1/о), форма якої затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08 серпня 2006 року № 545, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2006 року за № 1150/13024 (із змінами) та висновку про підтвердження факту народження дитини поза закладом охорони здоров'я за формою, встановленою у додатку 3 до Порядку підтвердження факту народження дитини поза закладом охорони здоров'я, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09 січня 2013 року № 9.

У разі народження дитини поза закладом охорони здоров'я документ, що підтверджує факт народження, видає заклад охорони здоров'я, який проводив огляд матері та дитини. У разі якщо заклад охорони здоров'я не

проводив огляд матері та дитини, документ, що підтверджує факт народження, видає **медична консультаційна комісія** в порядку (9-2013-п), визначеному Кабінетом Міністрів України.

Порядок утворення медичної консультаційної комісії та положення про неї затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері охорони здоров'я. Медична консультаційна комісія видає документ про народження у разі встановлення факту народження жінкою дитини.

За відсутності документа закладу охорони здоров'я або медичної консультаційної комісії, що підтверджує факт народження, підставою для проведення державної реєстрації актів цивільного стану є рішення суду про встановлення факту народження;

б) медичне свідоцтво про народження, медична довідка про перебування дитини під наглядом лікувального закладу (**форма № 103-1/о**), форма якої затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08 серпня 2006 року № 545, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2006 року за № 1150/13024 (із змінами) (далі – медична довідка про перебування дитини під наглядом лікувального закладу). Ці документи подаються для державної реєстрації народження дитини, яка досягла одного року і більше і така реєстрація проводиться відповідним відділом державної реєстрації актів цивільного стану.

Медична довідка про перебування дитини під наглядом лікувального закладу заповнюється лікарем, під наглядом якого перебуває новонароджений, і засвідчується **підписом керівника закладу охорони здоров'я та круглою печаткою закладу;**

в) акт, складений відповідними посадовими особами (капітаном судна, командиром, начальником потяга тощо) за участю двох свідків і лікаря або фельдшера (якщо лікар або фельдшер були на транспортному засобі), у випадку народження дитини на морському, річковому, повітряному судні, у потязі або в іншому транспортному засобі. У разі відсутності лікаря або фельдшера державна реєстрація народження проводиться на підставі вказаного акта та медичної довідки про перебування дитини під наглядом лікувального закладу;

г) **лікарське свідоцтво про перинатальну смерть** (форма № 106-2/о), форма якого затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.08.2006 № 545, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25.10.2006 за № 1150/13024 (далі – лікарське свідоцтво про перинатальну смерть), у разі мертвонародження.

Медичний документ, що підтверджує факт народження дитини, виданий в іноземній державі.

Якщо реєстрація народження дитини, народженої в іншій державі, **не була проведена** компетентним органом такої держави або дипломатичним представництвом чи консульською установою України, **підставою для проведення державної реєстрації в Україні є медичний документ іншої держави, що підтверджує факт народження дитини, належним чином легалізований**, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Заявником для державної реєстрації народження подано дублікат медичного свідоцтва про народження.

У разі подання до органу державної реєстрації актів цивільного стану **дубліката медичного свідоцтва** про народження державна реєстрація народження здійснюється **після перевірки** за даними, вказаними в цьому документі, **факту** проведення державної реєстрації народження: **за місцем народження дитини, за місцем проживання батьків дитини на момент її народження.** Відсутність актового запису про народження підтверджується повним витягом з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про відсутність актового запису цивільного стану за формою, наведеною у додатку 24 до Інструкції з ведення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 24 липня 2008 року № 1269/5, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 25 липня 2008 року за № 691/15382 (із змінами). Якщо в результаті перевірки буде виявлено актовий запис про народження, який зберігається на тимчасово окупованій території України, відділ державної реєстрації актів цивільного стану поновлює його в установленому законодавством порядку.

При відсутності підстав для державної реєстрації народження, визначених у пункті 2 глави 1 розділу III Правил, державна реєстрація народження провадиться на підставі рішення суду про встановлення факту народження даною жінкою.

Одночасно із заявою про державну реєстрацію народження подаються:

а) паспорти або паспортні документи, що посвідчують особи батьків (одного з них). Якщо документ, що посвідчує особу одного з батьків, з поважних причин не може бути пред'явлений, то орган державної реєстрації актів цивільного стану не вправі відмовити в державній реєстрації народження дитини. **Відомості про другого з батьків у цьому разі зазначаються на підставі свідоцтва про шлюб. В цьому випадку дані про громадянство в актовому записі про народження та свідоцтві не заповнюються;**

б) паспорт або паспортний документ, що посвідчує особу заявника, у разі якщо державна **реєстрація народження** проводиться не батьками, а **іншою особою;**

в) документ, який є підставою для внесення відомостей про батька дитини (свідоцтво про шлюб, спільна заява матері та батька дитини, заява матері).

За відсутності свідоцтва про шлюб підтвердженням зареєстрованого шлюбу може бути відмітка про його державну реєстрацію в паспортах або паспортних документах матері та батька дитини.

4.2. Місце проведення державної реєстрації народження

Реєстрація народження дитини проводиться виконавчим органом:

- 1) **за місцем народження дитини;**
- 2) **за місцем проживання її батьків чи одного з них;**
- 3) якщо батьки дитини не перебувають у шлюбі, то народження дитини може бути зареєстроване **за місцем проживання особи, яка визнає себе**

батьком дитини, якщо із заявою про державну реєстрацію народження ця особа одночасно подає заяву про визнання батьківства.

Також звертаємо Вашу увагу, що орган державної реєстрації актів цивільного стану не вправі відмовити в державній реєстрації народження, мотивуючи відмову доцільністю провести її в іншому державному органі державної реєстрації актів цивільного стану.

Державна реєстрація народження дітей, які народилися в експедиції або в іншій віддаленій місцевості, де немає органів державної реєстрації актів цивільного стану, проводиться за місцем проживання батьків чи одного з них не пізніше одного місяця з дня їх повернення. У цих випадках за бажанням батьків місцем народження дитини в актовому записі про народження зазначається місце проживання батьків або фактичне місце народження, якщо воно підтверджене одним із документів, визначених у пункті 2 цієї глави, про що робиться відповідна відмітка в графі "Для відміток" актового запису про народження.

Якщо дитина народилася під час перебування матері на морському, річковому, повітряному судні, у потязі або в іншому транспортному засобі, то державна реєстрація народження проводиться за місцем проживання батьків чи одного з них. Місцем народження зазначається місце проживання батьків.

Чи дотримано термін державної реєстрації народження?

При проведенні державної реєстрації народження, Ви також зобов'язані встановити чи дотримано батьками встановлений законодавством термін реєстрації. Так, відповідно до статті 144 Сімейного кодексу, батьки зобов'язані **невідкладно, але не пізніше одного місяця від дня народження дитини, зареєструвати** народження дитини в органі державної реєстрації актів цивільного стану. Невиконання цього обов'язку є підставою для покладення на батьків дитини відповідальності, встановленої законом.

На виконання вимог статей 212-1, 254, 255, 256 Кодексу України про адміністративні правопорушення, посадовими особами державних органів реєстрації актів цивільного стану **за несвоєчасну без поважної причини** державну реєстрацію народження дитини в органі державної реєстрації актів цивільного стану, **на батьків складається протокол про адміністративне правопорушення**. Тобто, в разі встановлення Вами порушення **без поважної причини** місячного терміну державної реєстрації народження Ви зобов'язані скласти на батьків протокол про адмінправопорушення з дотриманням вимог чинного законодавства.

У разі несвоєчасної державної реєстрації народження в графі "Для відміток" актового запису про народження зазначаються **поважні причини пропуску місячного строку або реквізити протоколу про адміністративне правопорушення**.

4.3. Складання актового запису про народження

Після того, як Ви з'ясували всі вищевказані питання та встановили, що маєте всі визначені законодавством юридичні підстави для проведення

державної реєстрації народження, необхідно приступити безпосередньо до складання актового запису про народження. Виконавчі органи, які можуть складати актові записи за допомогою програмного забезпечення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, складають актові записи про народження в електронному вигляді у порядку, що затверджується Міністерством юстиції України. А виконавчі органи, які не можуть складати актові записи за допомогою програмного забезпечення Державного реєстру актів цивільного стану громадян, складають актові записи про народження за допомогою комп'ютерної техніки.

Актовий запис про народження складається у присутності заявника та друкується на паперових носіях у двох примірниках, кожний з яких нумерується одним і тим самим номером.

Насамперед, проставте порядковий номер актового запису про народження та пам'ятайте, що нумерація актових записів про народження починається з першого номера і ведеться послідовно протягом року з 1 січня до 31 грудня включно. Тобто, необхідно уважно слідкувати за нумерацією актових записів, щоб не було випадків їх подвійної нумерації (наприклад: два актові записи під №3 або під №5 та ін.).

В графі 1 актового запису про народження необхідно зазначити прізвище дитини. Якщо батьки мають спільне прізвище, то це прізвище присвоюється і дітям.

При різних прізвищах за письмовою згодою обох батьків дитині присвоюється прізвище батька чи матері або подвійне прізвище, утворене шляхом з'єднання їхніх прізвищ, про що робиться відповідний запис у графі "Для відміток" актового запису про народження, який засвідчується підписами обох батьків. У відмітках слід вказувати: "За письмовою згодою батьків дитині присвоєно прізвище батька" або "За письмовою згодою батьків дитині присвоєно прізвище матері".

У разі якщо мати чи батько дитини не може особисто з'явитись до виконавчого органу, то її (його) заява, справжність підпису на якій має бути **нотаріально засвідченою**, може бути подана **через представника**. Повноваження представника мають ґрунтуватися на **нотаріально посвідченій довіреності**.

У **письмовій заяві** про присвоєння дитині подвійного прізвища батьки зазначають, з якого прізвища – **батька чи матері** – повинно починатися прізвище дитини.

В разі, коли відсутня письмова згода батьків, Ви повинні роз'яснити заявникам, що дитині, в такому разі, присвоюється прізвище на підставі рішення органу опіки та піклування або суду, так як згідно частини 3 статті 145 Сімейного кодексу України спір між батьками щодо прізвища дитини може вирішуватись органом опіки та піклування або судом.

В графі 2 актового запису про народження необхідно зазначити ім'я дитини. Власне ім'я дитини визначається за згодою батьків.

Власне ім'я дитини, народженої жінкою, яка не перебуває у шлюбі, у разі відсутності добровільного визнання батьківства **визначається матір'ю дитини.**

Коли з заявою про державну реєстрацію народження звернулася **інша особа**, то власне ім'я дитини присвоюється **за її вказівкою.**

Звертаємо Вашу увагу, що при державній реєстрації народження дитині може бути присвоєно **не більше** двох власних імен, якщо інше не впливає із звичаю національної меншини, до якої належать мати і (або) батько, про що в графі "Для відміток" актового запису про народження робиться відповідна відмітка, **яка засвідчується підписами одного або обох батьків.** У відмітках слід вказувати: " За згодою батьків дитині присвоєно подвійне ім'я" або "За згодою батька дитині присвоєно подвійне ім'я", або " За згодою матері дитині присвоєно подвійне ім'я".

У разі відсутності при державній реєстрації народження згоди батьків щодо присвоєння власного імені, Ви повинні роз'яснити заявникам, що в такому разі, спір вирішується органами опіки й піклування або судом (частина 3 статті 146 Сімейного кодексу України).

В графі 3 актового запису про народження необхідно зазначити по батькові дитини. По батькові дитині присвоюється за власним іменем батька.

Якщо батько має подвійне власне ім'я, то по батькові дитині присвоюється **за одним із них на вибір батьків**, про що робиться відмітка в графі "Для відміток" актового запису про народження, **яка засвідчується підписами одного або обох батьків.**

На прохання батьків **по батькові може також утворюватись згідно з національними традиціями або не присвоюватись взагалі.** Про бажання батьків робиться відповідна відмітка в актовому записі про народження в графі "Для відміток", яка скріплюється підписами обох батьків цієї дитини.

Звертаємо Вашу увагу, що **по батькові дитини, народженої жінкою, яка не перебуває у шлюбі, за умови, що батьківство щодо дитини не визнано, визначається за власним іменем особи, яку мати дитини назвала її батьком.**

В графах 4 "Стать", 5 "Дата народження" актового запису про народження необхідно чітко зазначити відомості з медичного документу, що є підставою для даної державної реєстрації. В графі "Дата народження" число і рік вказуються арабськими цифрами, місяць – словом.

В графі 6 "Місце народження" зазначаються повна офіційна назва держави та інші дані згідно з існуючим адміністративно-територіальним устроєм.

Слід звернути Вашу увагу, що в разі, коли державна реєстрація народження дитини провадиться за місцем проживання батьків чи одного з них, то місцем народження дитини в актовому записі про народження, **за їх бажанням**, може бути зазначено **фактичне місце народження дитини**, яке

підтверджено одним із документів, що посвідчують факт її народження, або ж **місце проживання батьків чи одного з них.**

Якщо місцем народження зазначається **фактичне місце народження** дитини, а не місце проживання її батьків, то про це **робиться відповідна відмітка в графі "Для відміток" актового запису про народження**, яка під час державної реєстрації **скріплюється підписами батьків чи одного з них** (наприклад: якщо батьки дитини проживають у селі Кіпті Козелецького району, а дитина народилася в м. Чернігові, то при державній реєстрації народження дитини в Кіптівській сільській раді (в залежності хто заявник), **у відмітках актового запису про народження необхідно зазначити: "За бажанням батьків місцем народження дитини вказано її фактичне місце народження – м. Чернігів"** або **"За бажанням матері місцем народження дитини вказано її фактичне місце народження – м. Чернігів"**, або ж **"За бажанням батька місцем народження дитини вказано її фактичне місце народження – м. Чернігів"**).

При проведенні державної реєстрації **народження дитини за місцем її народження в актовому записі вказується фактичне місце народження.**

Зазначений порядок, посадовими особами виконавчих органів, повинен бути роз'яснений особам, які звернулись з питання державної реєстрації народження дитини.

В графі 7 "Народилося дітей" необхідно чітко зазначити відомості з медичного документу, що є підставою для даної державної реєстрації (одне, двоє та ін.).

В графі 8 необхідно підкреслити живонароджена чи мертвнонароджена (відомості брати лише з медичного документу, що є підставою для даної державної реєстрації).

В графі 9 необхідно вказати яка за рахунком дитина народилася у матері, включаючи новонароджену (враховуючи померлих і не враховуючи мертвнонароджених), тобто вказати – "перша", "друга", "сьома" та ін. (відомості зазначати лише на підставі медичного документу, що є підставою для даної державної реєстрації).

В графі 10 зазначається назва медичного документу, що є підставою для державної реєстрації народження, його №, дату та назву медичної установи, якою його видано (наприклад: "Медичне свідоцтво про народження № 340/95 від 29.12.2015 видане Городнянською центральною районною лікарнею").

Надалі в актовому запису необхідно зазначити відомості про батька та матір дитини.

В графах 11, 12, 13, 14, 15, 16 актового запису про народження вказуються прізвища, імена, по батькові, дати народження, громадянство та місце проживання батька та матері. Ці відомості зазначаються на підставі: паспортів або паспортних документів, що посвідчують особи батьків (одного з них).

Якщо документ, що посвідчує особу одного з батьків, з поважних причин не може бути пред'явлений, то орган державної реєстрації актів цивільного стану **не вправі відмовити в державній реєстрації народження дитини. Відомості про другого з батьків у цьому разі зазначаються на підставі свідоцтва про шлюб. Звертаємо Вашу увагу, що дані про громадянство в актовому записі**

про народження та свідоцтві не заповнюються, про що робиться відповідний запис у графі "Для відміток" актового запису про народження. А саме, у **відмітках** слід вказати: "Графа 15 не заповнена, громадянство батька документально не підтверджено, паспорт батька не пред'явлено".

Ви повинні пояснити заявнику, що надалі ці дані можуть бути доповнені відділом державної реєстрації актів цивільного стану відповідно до законодавства, яке регулює порядок внесення змін до актових записів цивільного стану.

Графу 16 "Місце проживання" необхідно заповнювати вичерпними відповідями, вказавши повну назву держави, області, району, при зазначенні населеного пункту — міста, селища (села) необхідне треба підкреслити.

В графі 17 "Підстава запису відомостей про батька" вказується одна з підстав: місце та дата державної реєстрації шлюбу, номер актового запису про шлюб; дата подачі спільної заяви батьків про визнання батьківства та проставляються підписи батьків; заява матері дитини та проставляється її підпис.

Ці відомості зазначаються на підставі свідоцтва про шлюб, спільної заяви матері та батька дитини, заяви матері. **За відсутності свідоцтва про шлюб підтвердженням зареєстрованого шлюбу може бути відмітка про його державну реєстрацію в паспортах або паспортних документах матері та батька дитини.**

В графі 18 необхідно вказати прізвище, ім'я, по батькові, адресу заявника, серію, номер, ким видано паспорт, дату його видачі, а також в цій графі заявник повинен проставити свій особистий підпис.

В графі 19 зазначаються відомості про видане свідоцтво: серія та № (наприклад — серія І-ЕЛ №175777).

В графі 20 "Для відміток" робляться відповідні відмітки у випадках, коли окремі графи актового запису про народження не заповнюються у зв'язку з тим, що відомості, які вносяться до них, документально не підтверджені, а також якщо необхідно відзначити особливості проведення державної реєстрації акту цивільного стану. Наприклад, проставити відмітку про видачу *довідки про державну реєстрацію народження із зазначенням відомостей про батька відповідно до частини першої статті 135 Сімейного кодексу України та підпис заявника за її отримання та ін.*

Звертаємо Вашу увагу, що після складання актового запису про народження дуже уважно та ретельно перевірте всі зазначені в ньому відомості та лише коли Ви впевнені в правильності їх зазначення, відсутності граматичних помилок, в обов'язковому порядку, ознайомте заявника (заявників) з даними, унесеними до актового запису про народження. Після ознайомлення, заявник повинен проставити свій підпис у відповідній графі паперового носія актового запису про народження, а саме в графі 18.

Після цього актовий запис засвідчується підписами керівника органу державної реєстрації актів цивільного стану та посадової особи, яка провела державну реєстрацію акту цивільного стану, і скріплюється печаткою.

Необхідно зауважити, якщо батьки чи один із них не досягли 18-річного віку, то народження дитини реєструється на загальних підставах.

Згода батьків (опікунів, піклувальників) неповнолітніх батька або матері на державну реєстрацію народження дитини при цьому не потрібна.

При державній реєстрації народження дітей, народжених при багатоплідних пологах, про кожного з них складається окремий актовий запис про народження і видається окреме свідоцтво про народження.

На підставі складеного актового запису про народження у повній відповідності до нього видається свідоцтво про народження.

Звертаємо Вашу увагу, що відповідно до положень Правил *при складанні актових записів про народження не допускаються скорочення слів, виправлення та підчистки.*

Державна реєстрація народження має значну кількість особливостей. Так, якщо в медичному свідоцтві про народження вказане дошлюбне прізвище матері, а паспорт або паспортний документ на момент державної реєстрації народження одержаний нею вже на прізвище, яке було присвоєне їй при державній реєстрації шлюбу, то заявником **в обов'язковому порядку повинно бути подано свідоцтво про шлюб**, яке підтверджує, що дана медична довідка видана жінці, паспорт або паспортний документ якої пред'явлений до органу державної реєстрації актів цивільного стану.

Якщо жінці під час державної реєстрації шлюбу було присвоєно прізвище чоловіка, однак **паспорт або паспортний документ на нове прізвище вона не обміняла**, а в медичному свідоцтві про народження також зазначене дошлюбне прізвище матері, заявник в обов'язковому порядку повинен подати **свідоцтво про шлюб**.

За наявності в даному виконавчому органі актового запису про шлюб батьків подавати свідоцтво про шлюб не обов'язково. У цьому разі прізвище матері в актовому записі про народження наводиться за даними актового запису або свідоцтва про шлюб, а в графі "Для відміток" актового запису про народження робиться запис: "У поданому медичному свідоцтві про народження зазначене дошлюбне прізвище матері" або: "У пред'явленому медичному свідоцтві про народження та в паспорті (паспортному документі) матері вказано її дошлюбне прізвище" та записується дошлюбне прізвище матері.

Якщо дитина народилась у подружжя, дружина записується матір'ю, а чоловік - батьком дитини за заявою будь-кого з них.

У разі встановлення у порядку, передбаченому чинним законодавством, **режиму окремого проживання подружжя дитина**, народжена дружиною після спливу десяти місяців, не вважається такою, що походить від її чоловіка. У цьому випадку при пред'явленні дружиною **копії рішення суду про встановлення для подружжя режиму окремого проживання** державна реєстрація народження дитини проводиться за заявою матері в порядку, передбаченому пунктом 18 глави 1 розділу III Правил. У графі "Для відміток" актового запису про народження зазначаються **назва суду, дата та номер даного рішення.**

Якщо батьки не перебувають у шлюбі між собою, походження дитини від матері визначається на підставі одного із документів, передбачених у пункті 2 глави 1 розділу III Правил, а походження дитини від батька визначається за заявою матері та батька дитини про визнання батьківства (додаток 1 Правил).

Жінка та чоловік, які не перебувають у шлюбі між собою, можуть подати до органу державної реєстрації актів цивільного стану заяву про визнання батьківства до народження дитини (додаток 2 Правил). У такому випадку до зазначеної заяви додається довідка закладу охорони здоров'я про вагітність жінки.

Якщо із заяв, зазначених у пунктах 15, 16 глави 1 розділу III Правил, убачається, що чоловік, який визнав себе батьком дитини, є неповнолітнім, виконавчий орган в триденний строк повідомляє батьків (чи одного з них), опікуна, піклувальника неповнолітнього про запис його батьком дитини, про що робиться відповідна відмітка в графі "Для відміток".

У разі якщо повідомити батьків, опікуна, піклувальника неповнолітнього неможливо, виконавчий орган в той самий строк повинен повідомити про це орган опіки та піклування, про що зазначається в графі "Для відміток" актового запису про народження.

Якщо заява про визнання батьківства не може бути подана особисто, вона може бути подана через представника або надіслана поштою за умови нотаріального засвідчення справжності підпису заявника на цій заяві. Повноваження представника мають ґрунтуватись на нотаріально посвідченій довіреності.

В актовому записі про народження у графі "Для відміток" робиться відмітка про подачу батьком (матір'ю) дитини заяви про визнання батьківства через представника або надіслання її поштою та зазначаються дані нотаріуса (прізвище та ініціали, нотаріальний округ чи державна нотаріальна контора), дата та за яким реєстровим номером засвідчено справжність підпису батька (матері) дитини на заяві та посвідчено довіреність, дані представника (прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання).

У цих випадках при складанні актового запису про народження дитини прізвище дитини вказується за прізвищем матері, а по батькові і відомості про батька - відповідно до заяви про визнання батьківства. Якщо батьки бажають присвоїти дитині прізвище батька, то воно виправляється в актовому записі про народження на підставі вищезазначених документів.

Якщо мати дитини не перебуває у шлюбі та немає спільної заяви батьків, прізвище та громадянство батька дитини зазначається за прізвищем та громадянством матері, а власне ім'я та по батькові - за вказівкою матері у заяві про державну реєстрацію народження відповідно до частини першої статті 135 Сімейного кодексу України (додаток 3 Правил). Графи актового запису про народження "Дата народження", "Місце проживання" в розділі "Відомості про батька" у цьому випадку не

заповнюються. У цьому разі, тобто при внесенні відомостей про батька дитини в порядку, визначеному абзацом першим пункту 18 глави 1 розділу III Правил), **виконавчим органом видається довідка про державну реєстрацію народження із зазначенням відомостей про батька відповідно до частини першої статті 135 Сімейного кодексу України**, у якій зазначаються: прізвище, власне ім'я, по батькові дитини; число, місяць, рік народження дитини; номер актового запису про народження; дата складання актового запису про народження; найменування органу, що здійснив державну реєстрацію акту цивільного стану; прізвища, власні імена, по батькові батька та матері дитини; підстава внесення відомостей про батька дитини.

Про видачу цієї довідки у графі "Для відміток" обох примірників актового запису про народження робиться відповідна відмітка і проставляється підпис заявника.

У тих випадках, **коли мати, яка не перебуває у шлюбі з батьком дитини, померла або місце її проживання чи перебування невідоме, а батьківство не встановлено**, державна реєстрація народження дитини проводиться за письмовою заявою уповноваженого представника закладу охорони здоров'я, в якому народилась дитина, родичів, уповноваженого представника адміністрації дитячого закладу, в якому перебуває дитина, інших осіб.

За заявою про державну реєстрацію народження відповідно до частини першої статті 135 Сімейного кодексу України, поданою іншою особою, відомості про батька записуються в порядку, передбаченому абзацом першим пункту 17 глави 1 розділу III Правил.

Відомості про матір наводяться на підставі одного з документів, визначених у пункті 2 глави 1 розділу III Правил, прізвище дитини і прізвище батька - за прізвищем матері, власне ім'я і по батькові дитини та батька - за вказівкою заявника.

При цьому по батькові дитини повинно відповідати власному імені батька **(решта даних про батьків дитини не записується).**

Одночасно в графі "Для відміток" актового запису про народження учиняється запис: "Відомості про батька внесені за вказівкою заявника", і заявник розписується в цій графі. У подальшому при незгоді матері дитини з унесеними до актового запису про народження відомостями зміни проводяться згідно із законодавством, яке регулює порядок внесення змін до актових записів цивільного стану.

Про державну реєстрацію народження дитини, мати якої померла, та у випадках, коли місце проживання чи перебування матері невідоме, виконавчий орган письмово повідомляє орган опіки і піклування, про що **зазначається в графі "Для відміток" актового запису про народження.**

Якщо після народження дитини та на момент проведення державної реєстрації народження мати дитини **змінила прізвище при державній реєстрації шлюбу**, то в актовому записі про народження в графі "Прізвище"

розділу "Відомості про матір" записується дошлюбне прізвище матері, яке виправляється на прізвище, обране після шлюбу, та в графі "Для відміток" зазначається: "Внесені виправлення до графи 11 у зв'язку зі зміною матір'ю дитини прізвища при державній реєстрації шлюбу (дата державної реєстрації шлюбу, номер актового запису про шлюб та найменування органу державної реєстрації актів цивільного стану).

Якщо мати дитини, яка перебуває у зареєстрованому шлюбі, під час державної реєстрації народження заявляє, **що її чоловік не є батьком цієї дитини**, і у зв'язку з цим просить не вказувати його батьком в актовому записі про народження, її прохання може бути задоволене лише **за наявності спільної заяви чоловіка та дружини (колишнього подружжя) про невизнання чоловіка (колишнього чоловіка) батьком дитини (додаток 4 Правил)**, а також заяви матері та батька дитини про визнання батьківства. У цьому разі державна реєстрація народження проводиться у порядку, передбаченому абзацом четвертим пункту 17 глави 1 розділу III Правил.

Про подану заяву робиться такий запис у графі "Для відміток" актового запису про народження: "Мати дитини перебуває у шлюбі з ... (прізвище, власне ім'я, по батькові), який згідно із спільною заявою подружжя не є батьком цієї дитини", і обоє з подружжя розписуються в цій графі.

Якщо чоловік, який перебуває у зареєстрованому шлюбі з матір'ю дитини, не може особисто з'явитись до виконавчого органу для подання такої заяви, то його заява, яка підтверджує, що він не є батьком дитини, справжність підпису на якій має бути нотаріально засвідченою, може бути подана через представника або надіслана поштою. Повноваження представника мають ґрунтуватись на нотаріально посвідченій довіреності.

У такому випадку в актовому записі про народження у графі "Для відміток" робиться відмітка про подачу чоловіком **заяви про невизнання його батьком дитини через представника або надіслання її поштою та зазначаються дані нотаріуса (прізвище та ініціали, нотаріальний округ чи державна нотаріальна контора), дата та за яким реєстровим номером засвідчено справжність підпису чоловіка на заяві та посвідчено довіреність, дані представника (прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання) або реєстраційний індекс, що був наданий під час реєстрації заяви, та дата її надходження у разі надіслання поштою.**

Якщо дитина народилася до спливу десяти місяців від дня припинення шлюбу (смерті, розірвання шлюбу) або визнання його недійсним, державна реєстрація народження дитини проводиться у такому самому порядку, як і державна реєстрація народження дитини, батьки якої перебувають між собою у шлюбі, за винятком випадків, передбачених абзацами другим, п'ятим та шостим пункту 20 глави 1 розділу III Правил.

Звертаємо Вашу увагу, якщо мати дитини під час державної реєстрації народження заявляє, що її колишній чоловік не є батьком дитини, і у зв'язку з цим просить не вказувати його батьком в актовому записі про народження

дитини, її прохання може бути задоволене лише за наявності спільної заяви чоловіка та дружини (колишнього подружжя) про невизнання чоловіка (колишнього чоловіка) батьком дитини, а також заяви матері та батька дитини про визнання батьківства. У цьому разі державна реєстрація народження проводиться у порядку, передбаченому абзацом четвертим пункту 17 глави 1 розділу III Правил.

Про подану заяву колишнього подружжя робиться відповідний запис у графі "Для відміток" актового запису про народження, який скріплюється підписами колишньої дружини та чоловіка.

Якщо колишній чоловік матері дитини не може особисто з'явитись до виконавчого органу для подання такої заяви, то його заява, справжність підпису на якій має бути нотаріально засвідченою і яка підтверджує, що він не є батьком дитини, може бути подана через представника або надіслана поштою. Повноваження представника мають ґрунтуватися на нотаріально посвідченій довіреності.

У цьому випадку в актовому записі про народження у графі "Для відміток" робиться відмітка про подачу колишнім чоловіком заяви про невизнання його батьком дитини через представника або надіслання її поштою та зазначаються дані нотаріуса (прізвище та ініціали, нотаріальний округ чи державна нотаріальна контора), дата та за яким реєстровим номером засвідчено справжність підпису колишнього чоловіка на заяві та посвідчено довіреність, дані представника (прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання) або реєстраційний індекс, що був наданий під час реєстрації заяви, та дата її надходження у разі надіслання поштою.

Якщо дитина народилася до спливу десяти місяців від дня припинення шлюбу внаслідок смерті чоловіка, походження дитини від батька може бути визначене за заявою матері та батька дитини про визнання батьківства.

У графі "Для відміток" актового запису про народження зазначаються дані про пред'явлені документи, за якими визначено момент припинення шлюбу або визнання його недійсним (рішення суду про розірвання шлюбу; свідоцтво про розірвання шлюбу; свідоцтво про смерть батька дитини; рішення суду про визнання шлюбу недійсним або висновок відділу державної реєстрації актів цивільного стану про анулювання актового запису про шлюб, який є недійсним.

Якщо дитина народилася до спливу десяти місяців від дня припинення шлюбу або визнання шлюбу недійсним, але після державної реєстрації повторного шлюбу її матері з іншою особою, батьком дитини в актовому записі про народження зазначається чоловік матері в повторному шлюбі. У цих випадках **батьківство попереднього чоловіка** може бути визначене на підставі спільної заяви попереднього чоловіка матері дитини та чоловіка у повторному шлюбі про визнання батьківства (додаток 5 Правил) та заяви матері та батька дитини про визнання батьківства або за рішенням суду.

Звертаємо Вашу увагу, що при вирішенні судом спорів про визнання батьківства, материнства, оспорювання батьківства чи материнства, встановлення фактів батьківства та материнства зміни до актових записів про

народження вносяться відповідно до законодавства, яке регулює порядок внесення змін до актових записів цивільного стану.

4.4. Державна реєстрація народження дитини, мати якої перебуває в установі виконання покарань чи слідчому ізоляторі

Слід звернути увагу на порядок державної реєстрації народження дитини, мати якої перебуває в установі виконання покарань чи слідчому ізоляторі.

Так, у разі народження дитини жінкою, яка тримається в установі виконання покарань чи слідчому ізоляторі, державна **реєстрація народження проводиться в органі державної реєстрації** актів цивільного стану за місцезнаходженням цієї установи за заявою матері на підставі одного із документів, що підтверджують факт народження дитини (передбачені п. 2 глави 1 розділу III Правил). Звертатись з цими документами повинен уповноважений представник адміністрації відповідної установи чи слідчого ізолятора, який після державної реєстрації отримує документ про народження, що надалі зберігається в особовій справі жінки, про що робиться відповідна відмітка в графі "Для відміток" актового запису про народження. У цьому разі **паспорт або паспортний документ матері подається тільки в тому разі, якщо він зберігається в її особовій справі.**

4.5. Державна реєстрація мертвонароджених дітей і дітей, померлих на першому тижні життя

Згідно п.6 статті 13 Закону України "Про державну реєстрацію актів цивільного стану" про народження дитини мертвою або про її смерть на першому тижні життя заклад охорони здоров'я, що надавав медичну допомогу матері під час пологів або в якому помер новонароджений, та судово-медична установа (якщо факт смерті встановлено поза закладом охорони здоров'я) повідомляють органи державної реєстрації актів цивільного стану.

Повідомлення в органи державної реєстрації актів цивільного стану про мертвонародження, про народження та смерть дитини, яка померла на першому тижні життя, покладається на головного лікаря (керівника) закладу охорони здоров'я, де перебувала мати під час пологів або помер новонароджений; на заклад охорони здоров'я, лікарі якого надавали медичну допомогу при пологах удома або установили смерть новонародженого вдома; на керівника бюро судово-медичної експертизи - у разі встановлення факту смерті дитини поза закладом охорони здоров'я (на вулиці, удома, коли медичного нагляду не було, та в іншому місці).

Державна реєстрація мертвонароджених дітей і дітей, які померли на першому тижні життя, проводиться закладом охорони здоров'я, що надавав медичну допомогу матері під час пологів або в якому помер новонароджений, та судово-медичною установою (якщо факт смерті встановлено поза закладом охорони здоров'я).

Заклад охорони здоров'я при мертвонародженні, народженні та смерті дитини, померлої на першому тижні життя, судово-медична установа зобов'язані звернутися до органу державної реєстрації актів цивільного стану із заявою про державну реєстрацію **не пізніше трьох днів.**

У разі народження дитини мертвою, Ви проводите державну реєстрацію мертвонародженої дитини на підставі лікарського свідоцтва про перинатальну смерть, але свідоцтво про народження не видаєте. Для підтвердження такої реєстрації необхідно видати заявнику лише довідку про народження із зазначенням факту мертвонародження (п 5 статті 13 Закону України “Про державну реєстрацію актів цивільного стану”. Звертаємо Вашу увагу, що державна реєстрація смерті в такому разі не проводиться.

У тих випадках, коли смерть дитини настала на першому тижні життя (навіть якщо вона прожила хоч декілька хвилин), складаються два актові записи цивільного стану: про народження і смерть та видається свідоцтво про смерть і довідка про державну реєстрацію народження із зазначенням, що дитина померла. У цьому разі підставою для державної реєстрації народження є медичне свідоцтво про народження, а для державної реєстрації смерті - лікарське свідоцтво про перинатальну смерть.

4.6. Особливості державної реєстрації народження дитини, яку не забрали з пологового будинку; підкинутої, знайденої дитини

При зверненні до Вас з заявою щодо державної реєстрації народження дитини, яку не забрали з пологового будинку; підкинутої або знайденої дитини, Вам необхідно знати наступні особливості відносно проведення цих державних реєстрацій.

А саме, державна реєстрація народження дитини, яку не забрали з пологового будинку, іншого закладу охорони здоров'я, підкинули або яка була знайдена, проводиться органом державної реєстрації актів цивільного стану: за письмовою заявою представника органу опіки та піклування та при наданні рішення органу опіки та піклування про державну реєстрацію народження дитини. Також, при цьому для визначення походження дитини, Ви повинні з'ясувати відомі її батьки чи ні.

У разі коли батьки дитини відомі, походження дитини від батьків слід визначати відповідно до Сімейного кодексу України.

Законодавством передбачено певні вимоги до змісту вищевказаного рішення органу опіки та піклування про державну реєстрацію народження дитини. Так, у цьому рішенні зазначаються:

- **прізвище, ім'я, по батькові, які присвоюються дитині,**
- **прізвище, ім'я, по батькові її батьків.**

Прізвище, ім'я, по батькові дитини, батьки якої невідомі, та відомості про батьків зазначаються на підставі рішення органу опіки та піклування.

Після державної реєстрації народження дитини, представнику органу опіки та піклування видається свідоцтво про народження та витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про державну реєстрацію народження відповідно до статей 126, 133, 135 Сімейного кодексу України.

Про державну реєстрацію народження такої дитини необхідно письмово повідомити орган опіки і піклування, про що зазначається в графі "Для відміток" актового запису про народження.

Державна реєстрація народження **підкинутої, знайденої дитини** проводиться органом державної реєстрації актів цивільного стану за наявності 3 документів: **за письмовою заявою представника** органу опіки та піклування та при наданні **рішення органу опіки та піклування** про державну реєстрацію народження дитини, а також **довідки закладу охорони здоров'я про вік підкинутої, знайденої дитини**.

У випадку, коли **батьки підкинутої, знайденої дитини невідомі**, прізвище, ім'я, по батькові такої дитини та відомості про батьків зазначаються на підставі рішення органу опіки та піклування.

Звертаємо Вашу увагу, що при складанні актового запису про народження, у графі "**Місце народження**" зазначається **місце державної реєстрації народження підкинутої, знайденої дитини**. А у графі "**Для відміток**" зазначається: *"Дитина підкинута (знайдена), батьки невідомі, відомості про них унесені згідно з рішенням органу опіки та піклування (далі вказується найменування районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті ради, дата та номер рішення)"*.

У разі коли **батьки підкинутої, знайденої дитини відомі**, визначення походження дитини від матері та батька здійснюється з дотриманням норм Сімейного кодексу України.

У графі "**Підстава запису відомостей про батька**" вказується **одна з підстав**:

- місце та дата державної реєстрації шлюбу, номер актового запису;
- дата подачі спільної заяви батьків про визнання батьківства та проставляються підписи батьків;
- заява матері дитини та проставляється її підпис.

Звертаємо Вашу увагу, що у графі "**Для відміток**" **необхідно** зазначити: *"Рішення органу опіки та піклування (найменування районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті ради, дата та номер рішення)"*.

Графа "**Місце народження**" заповнюється у порядку, визначеному пунктом 4 глави 1 Розділу III Правил.

Необхідно зауважити, що Ви повинні детально ознайомитись, в разі надання, із змістом довідки закладу охорони здоров'я про вік підкинутої, знайденої дитини. Так, якщо закладом охорони здоров'я встановлено, що **вік підкинутої, знайденої дитини становить рік і більше**, то державна реєстрацію народження такої дитини проводить відділом державної реєстрації актів цивільного стану за місцем проживання дитини, а не виконавчим органом (п. 24 глави 1 розділу III правил).

Після державної реєстрації народження дитини, представнику органу опіки та піклування видаються свідоцтво про народження та витяг з Державного реєстру актів цивільного стану громадян про державну реєстрацію народження відповідно до статей 126, 133, 135 Сімейного кодексу України.

4.7. Особливості державної реєстрації народження дитини жінкою, якій було перенесено ембріон людини

У разі народження дитини жінкою, якій в організм було перенесено ембріон людини, зачатий подружжям у результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій, державна реєстрація народження проводиться за заявою подружжя, яке дало згоду на таке перенесення.

У цьому разі одночасно з документом, що підтверджує факт народження дитини цією жінкою, подається заява про її згоду на запис подружжя батьками дитини, справжність підпису на якій має бути нотаріально засвідченою, а також довідка про генетичну спорідненість батьків /матері чи батька/ з плодом. При цьому в графі "Для відміток" актового запису про народження робиться такий запис: "Матір'ю дитини згідно з медичним свідоцтвом про народження є громадянка (прізвище, власне ім'я, по батькові)", а також зазначаються найменування закладу (установи), що видав(ла) довідку, дата її видачі та номер, дані нотаріуса (прізвище та ініціали, нотаріальний округ чи державна нотаріальна контора), дата та за яким реєстровим номером засвідчено справжність підпису жінки на заяві про її згоду на запис подружжя батьками дитини.

4.8. Порядок внесення відомостей про дітей до паспортів (паспортних документів) громадян України

Звертаємо Вашу увагу, що відповідно до п. 31 глави 1 розділу III Правил, **на прохання батьків – громадян України до їх паспортів або паспортних документів посадова особа виконавчого органу уносить відомості про дітей: прізвище, власне ім'я, по батькові, число, місяць і рік народження.**

Відомості про дітей, батьками яких є громадянин України та іноземець або особа без громадянства, уносяться на прохання одного з батьків лише до паспорта або паспортного документа громадянина України.